

UZUPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

**EGZAMIN MATURALNY
Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE**

POZIOM ROZSZERZONY

10 MAJA 2019

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 22 strony (zadania 1–23). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera trzy części. Część pierwsza arkusza polega na rozwiązaniu testu, część druga wymaga analizy materiałów źródłowych, a trzecia – napisania wypracowania na jeden z podanych tematów.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
7. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

**Godzina rozpoczęcia:
14:00**

**Czas pracy:
180 minut**

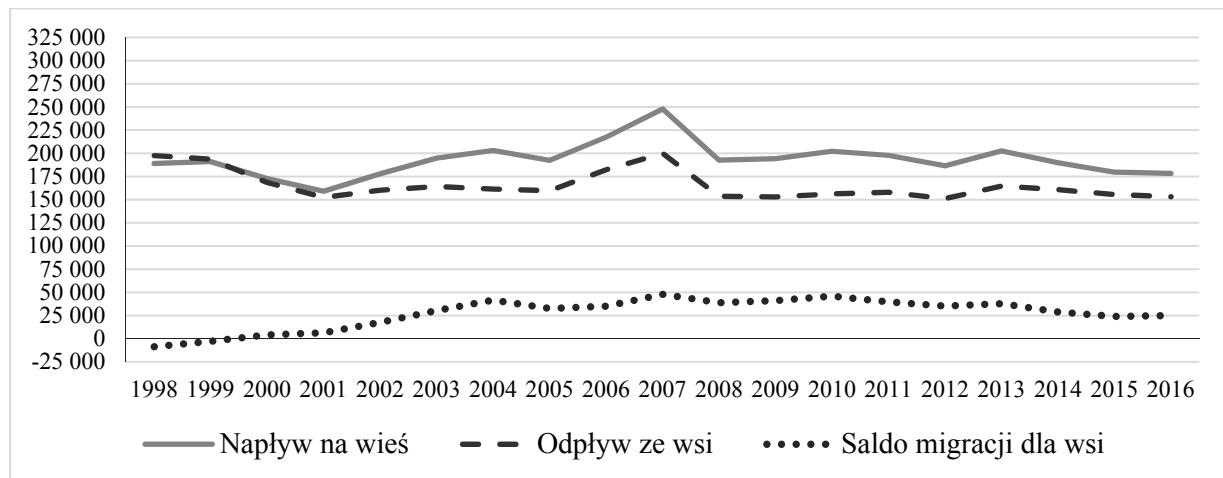
**Liczba punktów
do uzyskania: 50**

CZĘŚĆ I – Test (20 punktów)

Zadanie 1. (1 pkt)

Wykres. Migracje wewnętrzne ludności Polski na pobyt stały w latach 1998–2016

www.stat.gov.pl

Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Migracje wskazane na wykresie wpływają na liczbę ludności miejskiej w Polsce.	P	F
2.	Saldo migracji zaprezentowane na wykresie wyznaczono jako różnicę między napływami a odpływami ludności.	P	F
3.	Największa liczba migrujących na wieś w Polsce miała miejsce w 1998 i 2007 roku.	P	F

Zadanie 2. (2 pkt)

Tekst 1. O koncepcji obcości według Jana Stanisława Bystronia

[...] wyobrażenia o obcych są logicznym następstwem zawyżonych wyobrażeń na temat grupy własnej. Pozytywnemu, wyidealizowanemu autoobrazowi danej grupy odpowiadają negatywne, pejoratywne wyobrażenia na temat grup obcych, w których podkreśla się niższość obcych, ich śmieszność.

Z. Benedyktowicz, *Portrety obcego. Od [...] do symbolu*, Kraków 2000, s. 59.

Tekst 2. O postrzeganiu kultury rosyjskiej przez Jakutów

„Wszystkim wiadomo było, że Rosjanie to wyższa nacja. [...] Jakut zawsze powinien podporządkować się Rosjaninowi. [...] Za Chruszczowa wstydziliśmy się, że jesteśmy Jakutami. [...] Wszędzie nam mówili o kulturze rosyjskiej. Jaka ona wspaniała. Wstydziliśmy się mówić po jakucku. Kto lepiej znał rosyjski, ten wyżej trzymał głowę. Jakuci starali się posyłać dzieci do klas rosyjskich”. [...] Wartości kultury tradycyjnej [Jakuci] odrzucali z nadzieją, że taka postawa uwolni ich od piętna „dzikusa”, a przede wszystkim umożliwi samorealizację, rozwój. Ich światopogląd kształtował się z dala od wioskowej małej ojczyzny, a często na pozarepublikańskich uniwersytetach.

Wielka Syberia Małych Narodów, red. E. Nowicka, Kraków 2000, s. 174–175.

2.1. Rozstrzygnij, czy w tekstach zaprezentowano zjawisko stygmatyzacji społecznej. Swoj wybór uzasadnij, odnosząc się do obu tekstów.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

2.2. Odnosząc się do tekstu 2., wyjaśnij przyczynę procesu asymilacji.

Zadanie 3. (2 pkt)

Tabela. Ludność Polski według mniejszościowych identyfikacji narodowo-etnicznych (dane w tys.; uwzględniono identyfikacje zadeklarowane łącznie przez ponad 15 tysięcy przedstawicieli kategorii społecznych mających uregulowany ustawowo status prawny)

Identyfikacja narodowo-etniczna	zadeklarowana jako pierwsza		zadeklarowana jako druga
		w tym jako jedyna	
białoruska	36	30	10
kaszubska	17	16	212
niemiecka	59	36	67
romska	12	10	4
ukraińska	37	27	12

Na podstawie: *Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011. Raport z wyników*, Warszawa 2012, s. 105.

3.1. Dokończ zdanie – wpisz właściwą nazwę. Odpowiedzi wybierz spośród wymienionych w tabeli.

W Rzeczypospolitej Polskiej prawnie uznaną mniejszością etniczną lub narodową nie jest kategoria społeczna, której przedstawiciele deklarowali identyfikację

3.2. Oceń, czy poniższe informacje są prawdziwe. Zaznacz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

1.	Większość osób deklarujących w Polsce niemiecką identyfikację narodowo-etniczną wybiera ją jako swoją jedyną.	P	F
2.	W tabeli nie uwzględniono nazw trzech kategorii mających w Polsce status prawny mniejszości etnicznej.	P	F
3.	Osób deklarujących białoruską identyfikację narodowo-etniczną jest w Polsce więcej niż osób deklarujących identyfikację ukraińską.	P	F

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	1.	2.1.	2.2.	3.1.	3.2.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 4. (1 pkt)

O koncepcjach genezy państwa

Opis 1. Powstanie państwa jest konsekwencją zawarcia umowy między członkami społeczeństwa, albo między nimi a władzą.

Opis 2. Państwo jest następstwem podboju słabszych plemion przez plemiona silniejsze.

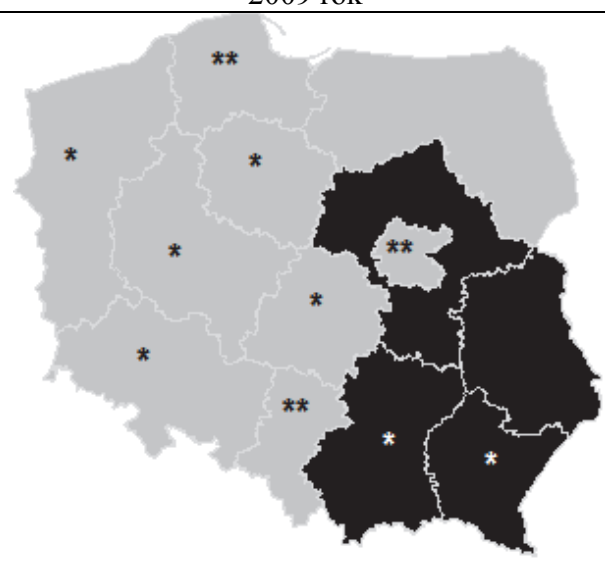
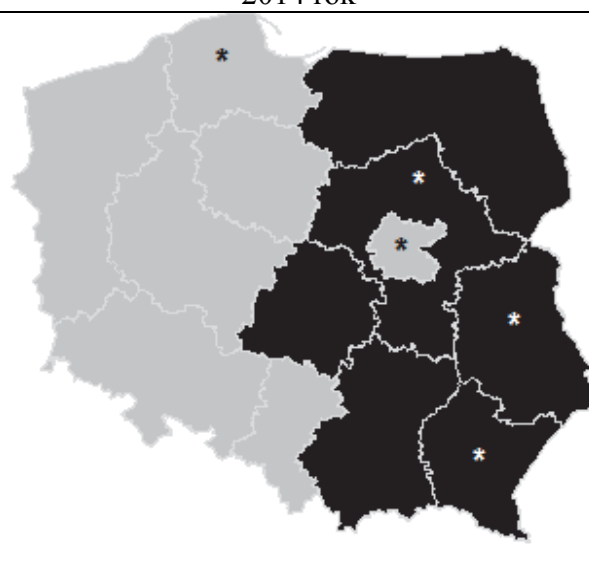
Do każdego opisu koncepcji genezy państwa dopisz personalia jej autora. Odpowiedzi wybierz spośród podanych: Arystoteles, Tomasz Hobbes, Fryderyk Engels, Ludwik Gumpłowicz.

Opis 1. –

Opis 2. –

Zadanie 5. (2 pkt)

Mapy. Wizualizacja rezultatów wyborów przeprowadzonych w Rzeczypospolitej Polskiej – komitety wyborcze zwycięskie w okręgach wyborczych

2009 rok	2014 rok
	
* wynik zwycięskiego komitetu wyborczego w przedziale 40–50%	
** wynik zwycięskiego komitetu wyborczego ponad 50%	
Frekwencja	
24,53%	23,83%

Na podstawie: pkw.gov.pl

5.1. Podaj nazwę organu, do którego rezultaty wyborów zwizualizowano na mapach.

.....

5.2. Podaj nazwę województwa stanowiącego jeden okręg wyborczy, w którym w obu przedstawionych elekcjach wynik danego ugrupowania wyniósł minimum 40%.

wynik PO – województwo

wynik PiS – województwo

Zadanie 6. (1 pkt)

O kierunkach w myśli politycznej

Opis 1. Filozofia społeczna i nawiązujący do niej kierunek polityczny broniące tradycyjnego ładu społecznego i wartości utrwalonych w danym społeczeństwie.

Opis 2. Ideologia i postawa uwydatniająca szczególne znaczenie przynależności do narodu oraz nadrzędność interesu narodowego w stosunku do interesu innych grup społecznych.

Nowy Leksykon PWN, Warszawa 1998, s. 832, 1130.

Rozstrzygnij, czy któryś z opisów definiuje liberalizm. Swój wybór uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....

Zadanie 7. (1 pkt)

Ulotka

www.slupca.pl

Odwołując się do uregulowań prawnych dotyczących referendum w Rzeczypospolitej Polskiej, wyjaśnij, dlaczego w ulotce wzywano do nieuczestniczenia w tej formie demokracji.

.....
.....
.....
.....

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	4.	5.1.	5.2.	6.	7.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	1	1
	Uzyskana liczba punktów					

Zadanie 8. (1 pkt)

Fragmenc skargi złożonej w Rzeczypospolitej Polskiej

W imieniu skarżącego Jana Kowalskiego, którego pełnomocnictwo załączam, wnoszę o stwierdzenie,

– że art. 28 par. 1 i 30 par. 1 *kpk* w zakresie, w jakim uniemożliwiają przed sądami I instancji udział czynnika społecznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, są niezgodne z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 182 *Konstytucji RP*.

Jednocześnie wnoszę:

- 1) o zasądzenie kosztów postępowania na rzecz skarżącego;
- 2) o zawieszenie lub wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 10 marca 2010 r. sygn. akt X Ka 69/10 – w przypadku nadania biegu niniejszej skardze.

Na podstawie: saos.org.pl

Odwołując się do uregulowań prawnych obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej, uzasadnij, że organem właściwym do rozpatrzenia skargi, której fragment zaprezentowano, nie jest Rzecznik Praw Obywatelskich.

.....
.....
.....

Zadanie 9. (1 pkt)

Przepisy prawne z kodeksów obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej

Przepis 1. Karami są: 1) areszt; 2) ograniczenie wolności; 3) grzywna; 4) nagana.

Przepis 2. Kara nie może być zastosowana po upływie 2 tygodni od powzięcia wiadomości o naruszeniu obowiązku pracowniczego i po upływie 3 miesięcy od dopuszczenia się tego naruszenia.

Przepis 3. Sąd wymierza karę za usiłowanie w granicach zagrożenia przewidzianego dla danego przestępstwa.

Dz.U. [...], nr 12, poz. 114 z późn. zm.; Dz.U. [...], nr 24, poz. 141 z późn. zm.;
Dz.U. [...], nr 88 poz. 553 z późn. zm. (stan prawny na 5 marca 2019 r.).

Do każdego przepisu prawnego przyporządkuj nazwę kodeksu, w którym został on zamieszczony. Odpowiedzi wybierz spośród: *Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, Kodeks pracy, Kodeks wykroczeń.*

Przepis 1. –

Przepis 2. –

Przepis 3. –

Zadanie 10. (1 pkt)

Przepisy prawne z *Kodeksu cywilnego* obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 11. Pełną zdolność [...] nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności.

Art. 15. Ograniczoną zdolność [...] mają małoletni, którzy ukończyli lat trzynaście, oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo.

Dz.U. 1964, nr 16, poz. 93, z późn. zm. (stan prawny na 5 marca 2019 r.).

Podaj nazwę instytucji prawnej, której dotyczą przytoczone przepisy prawne.

.....

Zadanie 11. (2 pkt)

Fragment pisma procesowego

..... [1. NAZWA SĄDU]
ul. Gabriela Piotra Boduena 3/5, 00-011 Warszawa
za pośrednictwem
Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Krakowie [...]
Wnoszący
Jan Kowalski, Kraków, ul. Oleandry 1
reprezentowany przez
..... [2. NAZWA ZAWODU PRAWNICZEGO]
Wojciecha Malinowskiego [...]

..... [3. NAZWA ŚRODKA ODWOŁAWCZEGO]
od wyroku [4. NAZWA SĄDU] z dnia [...]

Na podstawie art. 173 w związku z art. 185 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. *Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi* wnoszę o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Opracowanie własne.

Uzupełnij fragment pisma procesowego – wpisz właściwe nazwy.

1. Nazwa sądu –
2. Nazwa zawodu prawniczego –
3. Nazwa środka odwoławczego –
4. Nazwa sądu –

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	8.	9.	10.	11.
	Maks. liczba punktów	1	1	1	2
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 12. (1 pkt)

Przepisy prawne z *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Przepis 1. Każdy zatrzymany powinien być niezwłocznie i w sposób zrozumiały dla niego poinformowany o przyczynach zatrzymania.

Przepis 2. Przepadek rzeczy może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu.

Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483, z późn. zm. (stan prawny na 5 marca 2019 r.).

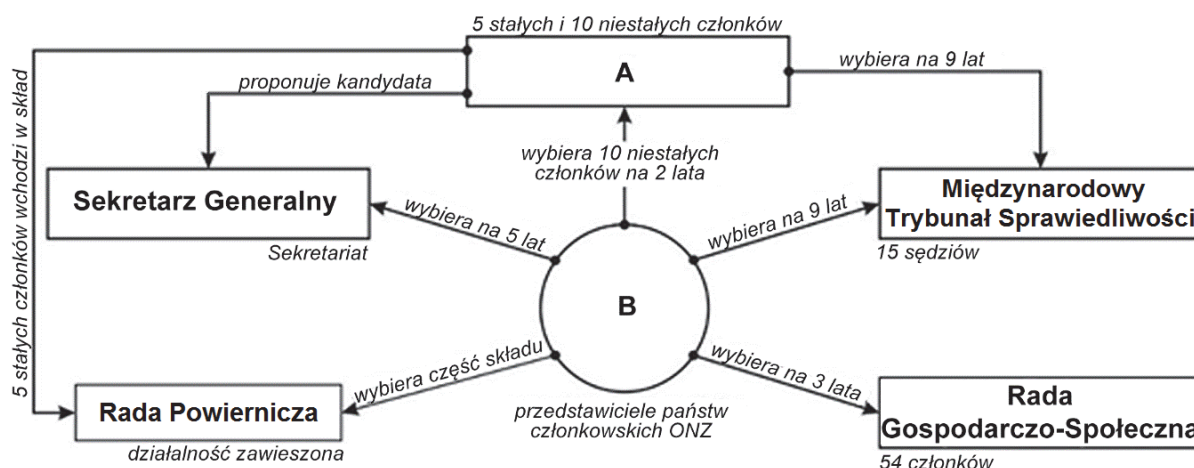
Do każdego przepisu prawnego dopisz nazwę właściwego prawa lub wolności człowieka.

Przepis 1. – wolność

Przepis 2. – prawo

Zadanie 13. (1 pkt)

Schemat. Organy ONZ

Na podstawie: unic.un.org.pl

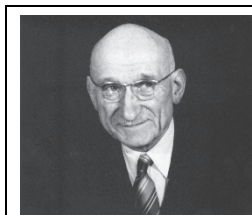
Podaj nazwy organów oznaczonych na schemacie literami (A i B).

A.

B.

Zadanie 14. (2 pkt)

O polityku

Francuski polityk, doktor prawa. W 1946 i 1947 roku pełnił funkcję ministra finansów, a na przełomie 1947 i 1948 roku – premiera Francji. Jako minister spraw zagranicznych (1948–1953) opowiadał się za jednością Europy Zachodniej.

Uzupełnij tekst – wpisz nazwisko (A.), nazwę miasta (B.), pełną nazwę organizacji (C.) oraz nazwę państwa (D.).

W materiale *O polityku* przedstawiony został (A.), który przyczynił się do podpisania traktatu w (B.) i powstania w jego wyniku w 1952 roku (C.)
..... . W skład tej organizacji weszły: Francja, Belgia, Holandia, Luksemburg, Republika Federalna Niemiec oraz (D.)

Zadanie 15. (1 pkt)

Fragment nieaktualnej mapy politycznej Europy

Na podstawie: www.worldatlas.com

Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Na mapie kolorem szarym oznaczono wszystkie państwa należące do

- A. NATO w 1998 roku.
- B. Unii Europejskiej w 2001 roku.
- C. strefy euro w 2004 roku.
- D. układu z Schengen w 2007 roku.

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	12.	13.	14.	15.
	Maks. liczba punktów	1	1	2	1
	Uzyskana liczba punktów				

CZĘŚĆ II – Analiza materiałów źródłowych (10 punktów)

Zadanie 16. (1 pkt)

O reżimie politycznym jednego z państw Europy

Rozporządzenia i dekrety prezydenta mają [...] bardzo dużą moc prawną w przeciwieństwie do aktów Zgromadzenia Narodowego. [...] Pluralizm socjalny i ekonomiczny istnieje, jednak nikt nie może jego podmiotom zagwarantować ochrony przed ingerencją państwa. [...] Media są silnie kontrolowane przez władzę. [...] [W]ładza stara się przekonać obywateli, że polityka to zadanie prezydenta. [...] Liczba funkcjonariuszy milicji i żołnierzy wojsk wewnętrznych jest zastraszająco wysoka. Ich głównym zadaniem [...] jest zapewnienie bezpieczeństwa prezydentowi, rozpędzanie manifestacji i mitingów opozycji [...].

[...]votes.org

Rozstrzygnij, czy reżim polityczny opisany w tekście to totalitaryzm. Swój wybór uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –

Zadanie 17. (2 pkt)

Przepisy prawne z jednej z polskich konstytucji

Art. 3.1. Organami Państwa, pozostającymi pod zwierzchnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej, są: Rząd, Sejm, Senat, Siły Zbrojne, Sądy, Kontrola Państwowa.

Art. 28. Prezes Rady Ministrów i Ministrowie są odpowiedzialni politycznie przed Prezydentem Rzeczypospolitej i mogą być przez Niego w każdym czasie odwołani.

Art. 29.1. Sejm, w wykonaniu prawa kontroli parlamentarnej nad działalnością Rządu, może żądać ustąpienia Rządu lub Ministra.

4. Jeżeli Senat wypowie się za wnioskiem uchwalonym przez Sejm, Prezydent Rzeczypospolitej odwoła Rząd lub Ministra, chyba że rozwiąże Sejm i Senat.

Art. 57.2. Ilekroć Konstytucja lub ustawy dla unormowania poszczególnej dziedziny z zakresu ustawodawstwa wymagają ustawy, dziedzina ta może być unormowana również dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej [...].

Dz.U. [...], nr 30, poz. 227.

Podaj trzy różnice w procedurze indywidualnej odpowiedzialności politycznej członków rządu między rozwiązaniami z przytoczonych przepisów prawnych a przyjętymi w obecnie obowiązującej *Konstytucji RP*.

-
-
-

Zadanie 18. (1 pkt)

Przepisy prawne z konstytucji jednego z państw europejskich

Art. 148.1. Zgromadzenie Federalne [...] sprawuje najwyższą władzę w Federacji.

Art. 169.1. Zgromadzenie Federalne wykonuje zwierzchni nadzór nad Radą Federalną i administracją federalną [...].

Art. 176.1. Prezydent Federacji przewodniczy Radzie Federalnej.

2. Prezydenta Federacji oraz wiceprezydenta wybiera Zgromadzenie Federalne spośród członków Rady Federalnej na okres jednego roku.

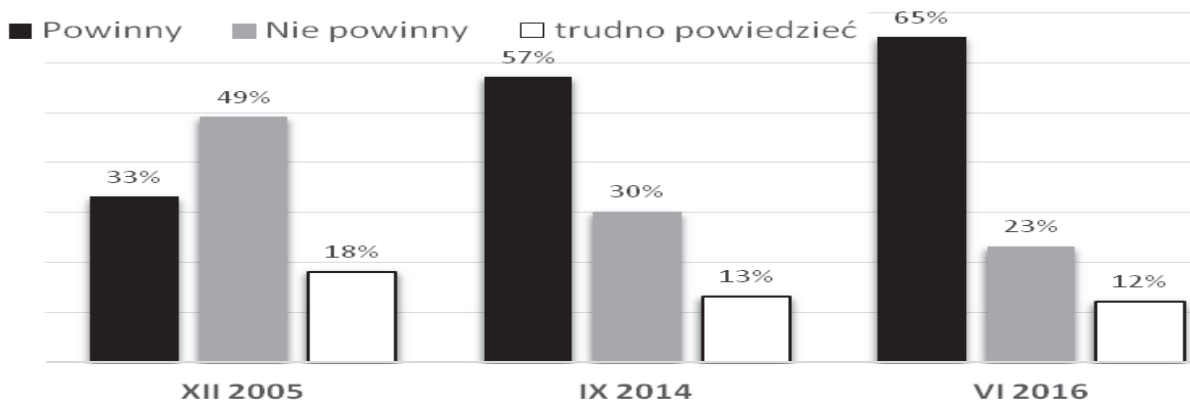
libr.sejm.gov.pl

Podaj dwie różnice między pozycją ustrojową Prezydenta Federacji przedstawioną w przytoczonych przepisach prawnych a pozycją Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

-
-

Zadanie 19. (1 pkt)

Wykres. Odpowiedzi na pytanie: Czy uważa Pan(i), że w Polsce powinny stacjonować wojska innych państw NATO, czy też nie powinny?

Na podstawie: *Stosunek do NATO i obecności sojusznicznych wojsk na terenie Polski*,
Komunikat z badań CBOS BS/99/2016.

Przytaczając dane z wykresu, podaj tendencję w poglądach społeczeństwa polskiego na temat stacjonowania wojsk innych państw NATO na terytorium Polski.

-
-

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	16.	17.	18.	19.
	Maks. liczba punktów	1	2	1	1
	Uzyskana liczba punktów				

Zadanie 20. (2 pkt)

O polityce zagranicznej Chińskiej Republiki Ludowej (ChRL) w XXI wieku

[Jak współczesne *soft power* (miękkka siła), tak i] stabilność dawnego systemu trybutarnego opierała się właśnie na dobrym wizerunku Chin i przekonaniu o ich kulturowym i cywilizacyjnym potencjale, czerpanie z którego, mimo zagrożeń związanych z asymetrią potencjałów, przynosi innym niebagatelne korzyści. [...] Asymetryczność relacji, w przeciwieństwie do modelu historycznego, jest [współcześnie] nieformalna, można ją jednak zauważyć na przykładzie umów o współpracy lub pomocy gospodarczej, podpisywanych przez Chiny ze słabszymi państwami sąsiednimi. Choć utrzymana jest [...] równość i suwerenność obu stron tych porozumień, ich konkretne zapisy wyraźnie wskazują na przyjmowane role: państw sąsiednich jako korzystających z chińskiej przyjaźni i pomocy oraz Chin jako dobrego mocarstwa regionalnego, które szanuje inne państwa i dba o nie. [...] To Chiny udzielają pożyczek, inwestują czy jednostronnie zmniejszają cła w handlu dwustronnym, stając się jednym z najważniejszych zewnętrznych źródeł finansowania dla takich państw jak Nepal, Sri Lanka czy Mjanma. [...] Za trybut, czyli mający znaczenie przede wszystkim symboliczne jednostronnie narzucony warunek utrzymywania dwustronnych relacji z Pekinem, może natomiast być dziś uważany wymóg uznawania zasady jednych Chin [...].

Region Azji i Pacyfiku w latach 1985–2015. Ciągłość i zmiana w regionalnym systemie międzynarodowym,
red. A. Jarczevska, J. Zajączkowski, Warszawa 2016, s. 86–88.

20.1. Rozstrzygnij, czy kwestia – podkreślonego w tekście – warunku utrzymywania stosunków dyplomatycznych z ChRL dotyczy problemu Hongkongu. Swój wybór uzasadnij.

Rozstrzygnięcie –

Uzasadnienie –
.....
.....
.....

20.2. Podaj argumenty świadczące o tym, że używanie przez ChRL *soft power* w relacjach z innymi państwami przynosi obustronną korzyść.

Korzyść dla innego państwa –
.....
.....
Korzyść dla Chin –
.....
.....

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl

Zadanie 21. (2 pkt)

O wydarzeniach w państwach poradzieckich

Opis A. Po zwycięstwie *Rewolucji Godności* i obaleniu prezydenta Wiktora Janukowycza, w marcu i kwietniu 2014 roku Rosja rozpoczęła operację rozniecania separatystycznych nastrojów w południowo-wschodnich regionach. W efekcie do życia powołane zostały samozwańcze republiki, które regularnie podejmują działania mające na celu legitymizację swego istnienia.

Opis B. Od czasu uznania przez większość państw członkowskich ONZ niepodległości Kosowa, rosyjska dyplomacja zyskała możliwość powoływania się na ten precedens w stosunku do spornych terytoriów poradzieckich. Moskwa już w marcu 2008 roku ostrzegła, że gdy to niepodległe państwo kaukaskie dostanie od NATO propozycję członkostwa, rozpocznie się proces secesji terytoriów separatystycznych. Wojna rozpoczęła się w sierpniu 2008 roku. W jej wyniku Rosja uzyskała faktyczne potwierdzenie swojej strefy wpływu.

Na podstawie: www.osw.waw.pl; www.polska-zbrojna.pl

Fragment mapy politycznej Europy i Azji

Na podstawie: www.worldatlas.com

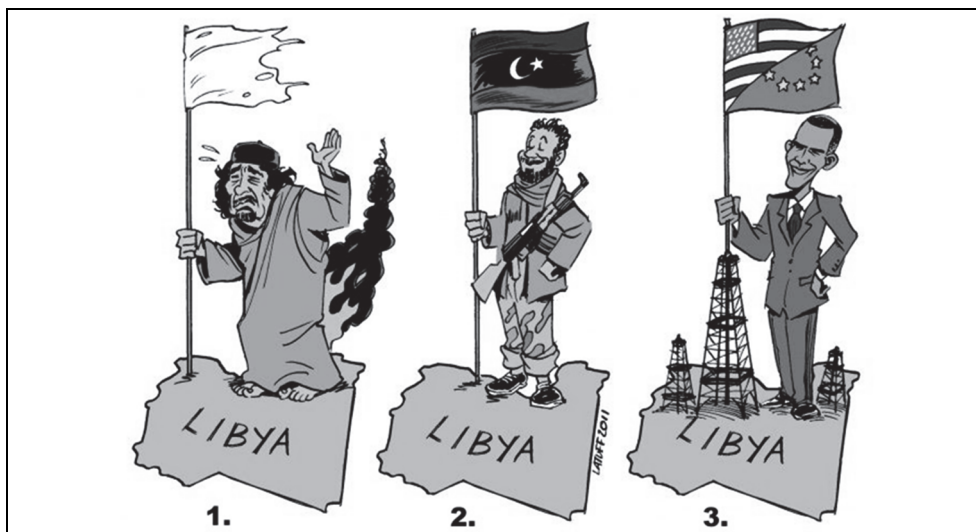
Uzupełnij tabelę – do każdego opisu dopisz nazwę państwa, na terytorium którego miały miejsce przedstawione działania, numer, którym państwo to oznaczono na mapie, oraz nazwę spornego obszaru separatystycznego.

	Nazwa państwa	Numer	Nazwa obszaru separatystycznego
Opis A.			
Opis B.			

Wypełnia egzaminator	Nr zadania	20.1.	20.2.	21.
	Maks. liczba punktów	1	1	2
	Uzyskana liczba punktów			

Zadanie 22. (1 pkt)

Rysunek satyryczny

* Libya – Libia.

Na podstawie: fotografia.folha.uol.com.br

Wyjaśnij sens rysunku satyrycznego, odnosząc się do jego elementów.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CZĘŚĆ III – Wypracowanie (20 punktów)

Zadanie 23. (20 pkt)

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz wypracowanie. Wykorzystaj materiały źródłowe zamieszczone w II części arkusza.

Temat nr 1

Odwołując się do przykładów współczesnych państw europejskich oraz ustroju Polski w XX wieku, scharakteryzuj typy systemów politycznych, w których obowiązuje jednolitość władzy państwowej lub podział władzy jest formalnie zachwiany. Przedstaw także rozwiązania, które w takich systemach sprzyjają – odpowiednio – funkcjonowaniu demokracji oraz niedemokratycznego reżimu politycznego.

Temat nr 2

Od ładu dwubiegunowego do policentrycznego czy monocentrycznego? Rozważ problem, odwołując się do faktografii i charakteryzując typy ładu światowego w ostatnim półwieczu.

Area with horizontal dotted lines for writing.

Area with horizontal dotted lines for writing.

Area with horizontal dotted lines for writing.

Area with horizontal dotted lines for writing.

Area with horizontal dotted lines for writing.

Area with horizontal dotted lines for writing.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)